

Mag. sc. BRANKO PAUČNIK, dipl. org. dela, inž. farm.

(16.8.1935 - 4.11.2014)

Strokovno delo

Magister organizacijskih ved Branko Paučnik se je rodil v Zagrebu materi Hrvatici in očetu Slovencu. Po drugi svetovni vojni se je družina preselila v Ljubljano. Mladi Branko je junija 1953 končal šolanje na kemijskem oddelku Tehniške srednje šole v Ljubljani. Že 1. avgusta tistega leta se je zaposlil v biokemičnem laboratoriju na ginekološko-porodniški kliniki takratne Medicinske visoke šole v Ljubljani, pri mag. farm. Bogdanu Šavniku (1922-1963). Tu se je prvič seznanil z osnovami kemijske analitike biološkega materiala.

Aprila 1956 je opravil strokovni izpit, nato se je preselil v Koper. V življenjepis, ki ga je napisal novembra 1977 (kdo ve za kakšne potrebe), preberemo, da je na internem oddelku v takratni splošni bolnišnici Koper "osnoval zametek biokemičnega laboratorija". Bolnišnični oddelki so bili tedaj razseljeni med Koprom, Izolo in Piranom.

Avgusta 1956 se je mladi tehnik poročil. Spomladi prihodnje leto pa so ga poklicali na služenje vojaškega roka v sanitetno oficirsko šolo. Praktični del je opravljal v Centralnem medicinsko-kemijskem laboratoriju na Vojnomedicinski akademiji v Beogradu. Tega obdobja se je rad spominjal. Omenil nam je, da je sodeloval pri razvijanju nekaterih metod, npr. pri kompleksometriji in plamenski fotometriji. Njegov nadrejeni, tedaj sanitetni polkovnik mag. farm. Ljubomir Purać, je sredi leta 1958 objavil v strokovnem časopisu zdravnikov in farmacevtov JLA Vojnosanitetni pregled članek o (kompleksometričnem) določanju nekaterih elektrolitov. V svojem besedilu je pošteno pojasnil, da je "eksperimentalni deo izvršen uz saradnju med. tehn. Branka Paučnika"[1]. Da so bili z delom mladega tehnika zelo zadovoljni, dokazuje tudi ponudba, naj postane vodja laboratorija v Vojnem lečniškem letovalištu v Vrnjački Banji.

A Branko Paučnik se je vrnil v Koper. Prejšnje delovno mesto v bolnišničnem laboratoriju ni bilo več prosto, zato se je z 10. marcem 1958 zaposlil v tedanjem Zdravstvenem domu Koper. Tudi tu so mu zaupali nalogo, da ustanovi in razvije laboratorij. Osnoval je tudi laboratorij v obratni ambulanti Tomos.

1959 se mu je rodila hči.

Medtem so v Šiški v Ljubljani pričeli graditi sodobnejši zdravstveni dom Državnega sekretariata za notranje zadeve (DSNZ) LR Slovenije. Za vodjo laboratorija so 1. oktobra 1962 postavili sposobnega Branka Paučnika. Zdravstveni dom DSNZ so uradno odprli 16.2.1963. Iz njega je s preoblikovanjem in preimenovanjem še v tistem letu nastala Bolnica dr. Petra Držaja s kirurškim in internim bolniškim oddelkom ter poliklinično specialistično dejavnostjo; prevzela je tudi naloge iz javne zdravstvene službe. Bolnica dr. P. Držaja se je 1970 združila s Kliničnimi bolnicami. S tem je njen laboratorij avtomatsko postal enota novega, pravkar ustanovljenega Centralnega laboratorija Kliničnih bolnic, umeščenega na Polikliniki. Vodil ga je dr. Bogdan Podobnik, dipl. inž. kem. (1935-2010). Združitev je zgledno vplivala na centralizacijo laboratorijske službe v osrednji slovenski zdravstveni ustanovi v desetletju, ki je sledilo.

Branka Paučnika najdemo takoj po preselitvi v Ljubljano zapisanega med člani sekcije medicinskih biokemikov pri Farmaceutskem društvu Slovenije, saj so v sekcijo sprejemali tudi laboratorijske tehnike. Na občnem zboru so ga 8. aprila 1970 izvolili za tajnika sekcije; predsednica je postala mr. ph. Marija Žemva, podpredsednik je bil dr. Ivan Malešič. Takratni izvršilni odbor sekcije je posvetil veliko časa pripravljanju 3. kongresa medicinskih biokemikov Jugoslavije, prve prireditve te stroke v Sloveniji na državni ravni. Trajal je od 22. do 25. maja 1971 na Bledu in je bil uspešen. Branko Paučnik je bil član organizacijskega odbora.

Po prihodu v Ljubljano je prizadevni Paučnik naredil še drugi pomemben korak; 1962 se je vpisal na izredni študij na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo (FNT). Začel je na kemiji, nato se prepisal na farmacijo. Sprva študij za izredne študente ni bil dovolj premišljeno urejen niti prilagojen njihovim časovnim možnostim. Kolega Branko je bil zelo dovzeten za dogajanje okrog sebe. Za naloge je znal navdušiti tudi druge in jih voditi, pri tem pa si sam poleg obveznosti na delovnem mestu in za družino naložil še najrazličnejše odgovornosti, pomembne za širšo skupnost. Tako je ostalo tudi potem, ko je prestopil prag univerze. Zato mu je na odseku za farmacijo FNT uspelo diplomirati le na prvi stopnji (15. november 1966).

V avtobiografiji je zapisal, da je z nekaj predavanji sodeloval na strokovnih srečanjih internistov in revmatologov (npr. o laboratorijski diagnostiki lupusa eritematosusa, o določanju sečne kisline). Ukvarjal se je tudi z metodo za določanje serumskega železa z batofenantrolinom[2].

Poleg kemijske analitike, strokovne osnove za delo v kliničnih in biokemičnih laboratorijih, je preudarni kolega Paučnik razmišljal in se spraševal še o drugih vplivih na delovni proces, s tem pa na kakovost laboratorijskega izvida in višino porabljenih sredstev. Da bi pridobil teoretično znanje o tem, kar ga je vznemirjalo, je pričel 1976 ob delu študirati na drugi stopnji visokošolskega študija na Visoki šoli za organizacijo dela Kranj. V prej omenjenem življenjepisu preberemo, da je bil takrat že "avtor elaborata o organizaciji laboratorijske službe v severni Ljubljani". Tudi tej temi je posvetil potrebno pozornost v diplomskem delu ob zaključku visokošolskega študija v Kranju na drugi stopnji organizacijsko zdravstvene smeri. Diplomiral je 29. marca 1979 z nalogo Predlog organizacije klinično-laboratorijske službe v Ljubljani. Svoje znanje je želel še poglobiti. Na isti visokošolski ustanovi, takrat je že spadala pod Univerzo v Mariboru, je kot diplomirani organizator dela isto leto (1979) pričel podiplomski študij s področja "integralnega upravljanja kakovosti". Končal ga je 22. decembra 1982 z zagovorom magistrske naloge "Raziskava kakovosti najpomembnejših klinično biokemičnih storitev v TOZD Univerzitetni inštitut za klinično kemijo in klinično biokemijo Univerzitetnega kliničnega centra v Ljubljani" in dosegel akademsko stopnjo magistra organizacijskih ved. V diplomskem delu je najprej pronicljivo in popolnoma stvarno ocenil takratno stanje v laboratorijih ljubljanskih zdravstvenih ustanov, v magistrski nalogi pa še bolj poglobljeno v laboratorijih UKC. Po teh ugotovitvah je nanizal pogumne organizacijske, prostorske, tehnične, kadrovske in druge predloge za izboljšanje laboratorijske službe. Mnogi pozitivni premiki v stroki od osemdesetih let prejšnjega stoletja naprej, predvsem v Ljubljani, so se zgodili tako ali zelo podobno, kot jih je on predlagal v omenjenih delih.

V začetku 1979 je dipl. organizator dela Branko Paučnik postal pomočnik direktorja TOZD-a Inštitut za klinično kemijo in klinično biokemijo (IKKKB) za organizacijsko-tehnične zadeve. V tajništvu temeljne organizacije na Njegoševi 4 je plodno sodeloval z direktorjem prof. dr. Nikom Jesenovcem, mag. farm. (1928-1993). V IKKKB so določili čas za vsa strokovna dela in postopke, nato pa za zaposlene v tej temeljni organizaciji dosledno uresničili nagrajevanje po opravljenem delu. O organizacijskih izkušnjah in predlogih sta s profesorjem predavala na 1. kongresu zdravstvenih delavcev Jugoslavije maja 1980 v Beogradu[3][4] in na 2. posvetovanju medicinskih biokemikov Jugoslavije v Banja Luki maja 1981[5][6]. Tu se jima je pridružil še doc. dr. Marjan Gros[7].

Dipl. org. dela Branko Paučnik je prevzel tudi naloge tajnika takratnega republiškega strokovnega kolegija kliničnih in biokemičnih laboratorijev SR Slovenije ter vodil področni strokovni kolegij za ljubljansko regijo. V časopisu Novis, kjer je imel republiški kolegij stalno rubriko, je leta 1980 Branko Paučnik napisan kot soavtor članka o določanju kreatinina, kreatina, sečnine in sečne kisline v serumu ali urinu[8]. V publikaciji Osnovna napotila ob prehodu na SI[9] v medicini 1981 je sodeloval z vzorčnimi obrazci za laboratorijske izvide[10]. Za 8. kongres farmacevtov Jugoslavije oktobra tistega leta na Bledu je z dr. Ano Prevorčnik in prof. Jesenovcem pripravil dve

predavanji[11][12].

Zaradi družinskih razlogov se je 1. novembra 1981 preselil nazaj v Koper. Tam je bil izbran za direktorja zdravstvenega doma v Zdravstvenem centru Koper. Ob odhodu iz Kliničnega centra mu je TOZD IKKKB podelila diplomu temeljne organizacije. Predsedstvo SFRJ pa ga je na predlog komisije za odlikovanja v UKC 9.12.1982 odlikovalo z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo.

Ena od vidnih nalog mag. Paučnika v novem delovnem okolju v Kopru je bilo postopno uvajanje informacijskega sistema. Od delavskega sveta in izvršilnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Zdravstveni dom Koper je 15.3.1985 dobil "Priznanje za 30 let delovne dobe in požrtvovalno, vestno in uspešno delo v naši DO posebnega družbenega pomena".

Pred njim je bila še ena zadnjih odločitev, preden je dopolnil svojo delovno dobo; 1.9.1986 je zapustil zdravstvo in prevzel direktorsko mesto v podjetju Kemoteks v Kopru. Tu je bil spet v tesnem stiku s kemijo, strokovnim področjem, na katerega se je usmeril že v srednji šoli. Simbolično sta se povezala začetek in konec uspešne poklicne poti. Splošno združenje drobnega gospodarstva Slovenije mu je 25.6.1990 podelilo srebrno plaketo kot priznanje za zasluge pri razvoju slovenskega drobnega gospodarstva.

Upokojil se je 31.8.1991.

Mag. Pavčnik je po dokončnem odhodu v Koper ohranil stike s kolegi iz UKC, posebej še z laboratorijskimi delavci v bolnišnici dr. Petra Držaja in na Polikliniki. Kadar so ga opravitki pripeljali v Ljubljano, jih je rad obiskal. Pridružil se nam je tudi, če smo za člane združenja kliničnih kemikov iz vse Slovenije pripravili strokovno srečanje v Kopru ali Izoli.

Veliko let je predano pomagal soprogi, ko se je njena bolezen stopnjevala v kronično obliko. Tudi njega je doletelo več resnih obolenj. Zadnjič sem se z njim srečala marca 2011, ko smo ga v Kopru obiskale Jasna Modrica Kobe, mag. farm., svetnica doc. dr. Marija Prezelj, univ. dipl. kem., in podpisana. O svojem zdravstvenem stanju nam ni govoril. Seveda pa smo se pogovarjali o dogodkih iz preteklosti stroke. Ob slovesu smo mu obljubljale, da se bomo še srečali. Mislile smo iskreno. Nihče od nas ni slutil, da je bilo poslednjič. Nепreklicno!

Hudo preizkušen v bolezni, posebno v zadnjih mesecih življenja, je umrl 4. novembra 2014 v Kopru, na dan, ko so pokopali njegovo soprogo. Želel je, da njegov pepel raztrosijo. Željo sta mu hči in vnuk po pogrebni svečanosti izpolnila z ljubeznijo, spoštovanjem in hvaležnostjo.

Mag. Branko Paučnik je bil skoraj tri desetletja med opaznimi soustvarjalci medicinske biokemije na slovenski Obali in v Ljubljani. V slovenski klinični biokemiji je delal v času, ko se je stroka že močno odprla v svet in pogumno stopala na moderna pota. S teoretičnimi prispevki, kakršnih do tedaj pri nas nismo poznali, je želel kolege spodbuditi, da bi premislili o ne dovolj smotrni postopkih na delovnih mestih v laboratorijih. Izboljšati jih pomeni olajšati delo osebju in pametneje porabljeni denar v zdravstvu. Z višjo kakovostjo laboratorijskih izvidov v diagnostičnem postopku in med zdravljenjem naredimo v naši stroki za bolnika največ.

Marta Kramberger

Zahvala

Za prijazno sodelovanje, dopolnitve in pojasnitve pri pripravljanju tega zapisa se prisrčno zahvaljujemo pokojnikovi hčerki gospe Karmen Rome. Posebno naklonjenost in zaupanje nam je izkazala s tem, da nam je dovolila pregledati očetove dokumente. M.K.

-
- [1] Purać L. Prilog određivanju kalcijuma, magnezijuma i fosfora u serumu. *Vojnosanit Pregl* 1958; XV(7-8): 546-549
- [2] Paučnik B. Določanje serumskega železa s 4,7-difenil-1,10-fenantrolinom. *Farm Vestn* 1964; XV (10-12): 24-28
- [3] Jesenovec N., Paučnik B. Organizacija laboratorijske službe u SR Sloveniji. 1. kongres zdravstvenih radnika Jugoslavije, Beograd, 28.-31.5.1980. Zbornik radova I. Izd. Savez društava zdravstvenih radnika Jugoslavije, str. 204-208
- [4] Paučnik B., Jesenovec N. Nagradjivanje prema radu u IKKKB KC u Ljubljani. *Prav tam*, str. 298-301
- [5] Paučnik B., Jesenovec N.: Organizacija laboratorijske službe u SR Sloveniji. 2. savetovanje medic. biokemičara Jugoslavije, Banja Luka 28.-30.5.1981. Zbornik radova, Sarajevo, maj 1982: 68-74
- [6] Paučnik B., Jesenovec N. Nagradjivanje prema radu u IKKKB KC u Ljubljani. *Prav tam*, str.: 95-101
- [7] Paučnik B., Gros M., Jesenovec N. Standardizacija prostorija i oprema u kliničkim laboratorijama SR Slovenije. *Prav tam*, str.: 137-145
- [8] Malešič I., Paučnik B. Kreatinin v serumu in seču. Kreatin v seču. Sečnina v serumu in seču. Sečna kislina (urat) v serumu in seču. Novis. Skupnost zdravstvenih delovnih organizacij SR Slovenije, maj 1980; VII: 15-20
- [9] Mednarodni merski sistem, Le Système International des Unités, SI
- [10] Paučnik B. Laboratorijski formularji za področje SR Slovenije. V: Jesenovec N. et al. Osnovna napotila ob prehodu na SI v medicini. Skupnost zdravstvenih delovnih organizacij SR Slovenije, Ljubljana 1981: 73-81
- [11] Prevorčnik A., Jesenovec N., Paučnik B. Organizacijski prijemi pri odkrivanju vpliva zdravil na rezultate biokemijskih analiz. 8. kongres farmaceuta Jugoslavije, Bled, 16.-19.10.1980. Zbornik radova, poglavje Biokemija: 297
- [12] Paučnik B., Jesenovec N., Prevorčnik A. Vpliv različnih snovi na rezultate kreatinina v serumu, ko kreatinin določamo z različnimi metodami. *Prav tam*, str.: 304